

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta (HE 188/2020 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- lainsäädäntöneuvos Virpi Koivu, oikeusministeriö
- suunnittelija Elina Ryymin, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Vilja Juvonen, Kansaneläkelaitos
- toimitusjohtaja Katariina Poskiparta, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
- Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettua lakia lisäämällä siihen uusi pykälä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön oikeudesta saada tietoja. Ehdotuksena on, että Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö saisi pyynnöstä vastikkeetta ja salassapitosäännösten estämättä sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä opiskeluterveydenhuollon palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamiseksi sekä opiskelijan riittäväksi yksilöimiseksi. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö saisi pyytämänsä tiedot korkeakoulujen valtakunnallisen opiskelijatietovarannon rekisterinpitäjiltä. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö saisi laissa tarkoitetut tiedot vain varmistaakseen, että opiskelijalla oikeus käyttää opiskeluterveydenhuollon palveluita, sekä turvatakseen opiskeluterveydenhuollon palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden ja saavutettavuuden.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2020 vp

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettu laki (695/2019, opiskeluterveydenhuoltolaki) tulee voimaan 1.1.2021. Uuden lain myötä sekä yliopisto-opiskelijat että ammattikorkeakouluopiskelijat ovat oikeutettuja Kansaneläkelaitoksen (Kela) järjestämiin ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) tuottamiin opiskeluterveydenhuollon palveluihin. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto rahoitetaan valtion varoista (77 %) ja opiskelijoilta perittävillä pakollisilla terveydenhoitomaksuilla (23 %).

YTHS:n asiakaskunta on rajattu lainsäädännöllä koskemaan yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoita, joten YTHS:n on voitava varmistaa henkilön käyttöoikeus opiskeluterveydenhuollon palveluihin tarkistamalla, että opiskelija on ilmoittautunut läsnä olevaksi suomalaiseen korkeakouluun. Voimassa olevassa opiskeluterveydenhuoltolaissa ei ole säännöstä siitä, mitä tietoja YTHS saa kerätä opiskelijasta ilman nimenomaista rekisteröidyn suostumusta. Ilman laissa säädettyä tiedonsaantioikeutta YTHS:n olisi velvoitettava opiskelija saapumaan toimipisteelle todistamaan henkilöllisyytensä ja käyttöoikeutensa opiskeluterveydenhuollon palveluihin.

Esityksen tavoitteena on säätää YTHS:lle oikeus saada korkeakoulujen valtakunnallisen opiskelijatietovarannon rekisterinpitäjiltä pyynnöstä vastikkeetta ja salassapitosäännösten estämättä sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä opiskeluterveydenhuollon palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamiseksi sekä opiskelijan riittäväksi yksilöimiseksi. Lisäksi YTHS:llä on esityksen mukaan oikeus saada ensimmäisen vuoden opiskelijoista erikseen tiedot terveystarkastuksen järjestämistä varten. YTHS:n muun tiedonsaannin on jatkossakin perustuttava tietosuojasäännösten mukaisesti rekisteröidyn nimenomaiseen suostumukseen tai muusta lainsäädännöstä johtuvaan tiedonsaantioikeuteen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää ehdotettua tiedonsaantioikeutta tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevin muutoksin.

Valiokunta toteaa, että ehdotettu sääntely on EU:n yleistä tietosuojasetusta täydentävää kansallista erityislainsäädäntöä, joka on perusteltava suhteessa tietosuojasetuksen ja perustuslain 10 §:n vaatimuksiin. Tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa mainittu lainmukaisuuden periaate edellyttää, että henkilötietojen käsittely voidaan perustaa vähintään yhteen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaiseen käsittelyperusteeseen. Valiokunta toteaa, että esitys perustuu ensisijaisesti tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, koska opiskelijoiden henkilötietojen käsittely perustuu rekisterinpitäjän eli YTHS:n lakisääteiseen tehtävään tuottaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut. Tiedonsaantioikeutta voidaan myös pitää edellytyksenä sille, että YTHS pystyy täyttämään lakisääteiset velvollisuutensa, jolloin turvataan opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuus ja saavutettavuus.

VALIOKUNNAN YKSITYSKOHTAISET PERUSTELUT

Johtolause. Valiokunta ehdottaa, että lain johtolauseeseen lisätään siitä puuttuva lainnumero.

Valiokunnan mietintö StVM 41/2020 vp

31 a §. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön oikeus saada tietoja. Pykälän 1 momentissa säädetään YTHS:n oikeudesta saada pyynnöstä vastikkeetta ja salassapitosäännösten estämättä opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden varmistamiseksi sekä opiskelijan riittäväksi yksilöimiseksi välttämättömät tiedot korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjiltä. Esityksen perustelujen mukaan välttämättömiä tietoja ovat opiskelijan etunimi, sukunimi sekä henkilötunnus. Lisäksi opiskelijan opintotiedoista välttämättömiä ovat tieto hänen läsnäoloilmoittautumisestaan, opiskelupaikkakunnastaan, korkeakoulustaan ja ohjauksen alasta sekä suoritettavasta tutkinnosta.

Valiokunta toteaa, että pykälässä tarkoitettu opiskelijan yksilöimiseksi välttämätön tieto on myös opiskelijan oppijanumero. Valiokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman selvityksen mukaan ilman jokaiselta opiskelijalta saatua oppijanumerotietoa voi muodostua riski potilasasiakirjojen virheellisyydestä tai vaillinaisuudesta. Tällainen riski voi syntyä silloin, kun suomalaista henkilötunnusta vailla oleva opiskelija saa myöhemmin henkilötunnuksen, jolloin tästä henkilöstä monistuu asiakirjakäsittelyssä toinen henkilö eli hänestä on olemassa kahdet potilasasiakirjat. Jokaiselta opiskelijalta saatavan oppijanumeron avulla YTHS kykenee yhdistämään potilasasiakirjat eheäksi kokonaisuudeksi.

Pykälän 2 momentin mukaan YTHS saa pyytää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi opiskelijan oppijanumeron ja tiedon opiskelijan sukupuolesta luodakseen väliaikaisen yksilöivän tunnuksen, jos opiskelijalla ei ole suomalaista henkilötunnusta. Väliaikaista yksilöivää tunnusta saa käyttää vain, kun opiskelijan tietoja käsitellään opiskeluterveydenhuollossa.

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 11 §:n 2 momentin mukaan henkilötunnus on yksilöllinen, ja se muodostuu syntymäajasta, yksilönumerosta ja tarkistusmerkistä. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, viranomainen luo organisaatioonsa henkilölle oman väliaikaisen yksilöivän tunnuksen. Väliaikaisen yksilöivän tunnuksen laatimiseksi tarvitaan tieto syntymäajasta ja sukupuolesta. Tämän johdosta valiokunta ehdottaa, että pykälän 2 momenttia muutetaan niin, että YTHS:n tiedonsaantioikeus kattaisi tiedon syntymäajasta ja sukupuolesta niiden opiskelijoiden osalta, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta. Tiedonsaantioikeus oppijanumerosta YTHS:llä on jo pykälän 1 momentin perusteella, koska oppijanumero on opiskelijan yksilöimiseksi välttämätön tieto.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 188/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettuun lakiin (695/2019)
uusi 31 a § seuraavasti:

31 a §

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön oikeus saada tietoja

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus saada pyynnöstä vastikkeetta ja salassapitosäännösten estämättä opiskeluterveydenhuollon palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden varmistamiseksi sekä opiskelijan riittäväksi yksilöimiseksi välttämättömät tiedot korkeakoulujen valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjiltä.

Jos opiskelijalla ei ole suomalaista henkilötunnusta, henkilötunnuksen sijaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö saa pyytää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi tiedon opiskelijan syntymäajasta ~~oppij numeron ja tiedon opiskelijan~~ sekä sukupuolesta luodakseen väliaikaisen hänet yksilöivän tunnuksen. Väliaikaista yksilöivää tunnusta saa käyttää vain, kun opiskelijan tietoja käsitellään opiskeluterveydenhuollossa.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on oikeus terveystarkastuksen järjestämistä varten saada 1 ja 2 momentissa mainittujen tietojen lisäksi tieto siitä, onko korkeakouluopiskelija ensimmäisen vuoden opiskelija. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöllä on myös oikeus saada pyynnöstä vastikkeetta ja salassapitosäännösten estämättä terveystarkastukseen oikeutettujen opiskelijoiden yhteystiedot, jotta tarkastuksesta voidaan tiedottaa heille riittävästi. Tällainen tieto on joko opiskelijan henkilökohtainen puhelinnumero tai, jos hänellä ei ole omaa puhelinnumeroa tai sitä ei ole saatavissa, kotiosoite.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Valiokunnan mietintö StVM 41/2020 vp

Helsingissä 2.12.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Kim Berg sd
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen